

Somogyi Zoltán

**Ajkaktól
távolodó kehely**

„...nem az ember dönti el, hogy szenved-e ebben a világban, de abba van egy kis beleszólása, ki mérje rá a szenvedést. Én szeretem a választásomat.”

([Augustus Waters levele Peter Van Houten-nek] John Green: Csillagainkban a hiba, 291. o.)

„Azt hiszem, bizonyos határok között nyugtalanságra vagyunk kárhoztatva. De csak jól megvonható határvonalak között vagyunk képesek elviselni a nyugtalanságot. Ha azt keressük, hogyan bújhatnánk el az intellektuális formulák, eszmék és szlogenek mögé, vagyis ha tudatosan hazudunk, minden percben, elkerülhetetlenül szerencsétlenek leszünk. Ha minden, amit tenni akarunk, langyos, csak egy pontig megy el, ha mindent úgy akarunk csinálni, «mint a többiek», ha mindig az elimerést vadásszuk, elkerülhetetlenül szerencsétlenek leszünk. De ha ennek az ellenkezőjét tesszük, úgy – paradox módon – megkapjuk a nyugalmat.

Vannak pillanataink, amikor megszűnik a töredékességünk, amikor azonosak vagyunk önmagunkkal, és nem az intellektus rendje szerint, hanem globálisan. Ha ezt a munkától kapjuk meg, akkor munka után úgyszólván felöltjük a hétköznapi álarcát, ezt nehéz lenne elkerülni. Lehet, hogy kompromisszumokat is kötünk, amelyek azonban nem vonatkoznak a munkánkra. Utóvégre nem is olyan súlyos kompromisszumok ezek. Lassan elapad a félelmünk is, minthogy langyosságunkból és hazugságainkból táplálkozott. Abból, hogy nem mertünk szembenézni az étellel. Ha az ember halálos veszedelembe kerül, azzal is nyíltan szembe lehet nézni. A nyugtalanság, a töredékesség és a félelem közt közvetlen összefüggés van. A veszedelmekre csak akkor tudjuk megadni a magunk válaszát, ha megtaláltuk a forrást; az élet forrásai viszont csak akkor lépnek működésbe, ha feladtuk a szerepjátszást, a langyosságot és a hazugságot.”

(Jerzy Grotowski: Válasz Sztanyiszlavszkijnek. In: Jerzy Grotowski: Színház és rituálé, 147-148. o.)

Valamit tenni

Szeretnék tenni valamit, ami boldoggá tesz. Szeretnék végre valamit tenni... De két dolog megakadályoz ebben. Egy: nem tudom mi tehetne boldoggá. Kettő: képtelenségnek érzem, hogy bármit is tegyek.

Évek óta nem érzek erőt magamban... tulajdonképpen semmihez. Testem mintha tejbegrízzel töltött zsák volna. Számomra minden egy tortúra. Az evés, a fogmosás, a fürdés, a felöltözés, a lépcsómászás, stb.

Azt hiszem azt azért nyilvánvalóvá kell tennem, hogy nem vagyok beteg. Nem is haldoklom. Nem jobban, mint akárki más. Hisz valójában persze születésünk pillanatától kezdve mind haldoklunk. Depressziós se vagyok. Tényleg. Az alaptermészetem kifejezetten derűs. Optimista vagyok. Mindenben a jót keresem. A világ szerintem szép, sőt gyönyörű. Remek hely. A melankólia csak a kishitűeket támadja meg. Én nagy hitű vagyok. Nagy a hitem. Csak azt nem tudom mindig egyértelműen, hogy miben. De úgy általában abban, hogy élni jó. És hogy mindent rendbe lehet hozni. Vagy legalábbis minden rendbe jöhet. Mert azt azért nem hiszem, hogy én olyasvalaki lennék, aki rendbe tudna hozni bármit. Sőt, semmit se tudok hozni vagy vinni, úgy igazán. Nem megy a cipekedés. Az izmaim nem alkalmasak rá. Nem emelek, mert félek, hogy sérvet kapok. Az meg, ugye, kicsit sem hiányzik.

Minek ragozni? Azt hiszem az a baj, hogy a normális élet meghaladni látszik a képességeimet. Normálison azt értem, amit az emberek túlnyomó többsége normálisnak tart. Azt tartják normálisnak, ami olyan, mint az ő életük. Az én életem nem szokványos. Illetve az életem nagyon is az, csak talán az életmódom nem az. Ezért nem-normálisnak tartanak. Vagy ha finoman akarják megfogalmazni, azt mondják: fura, külön,

habókos. Esetleg: mihaszna, naplopó, semmirekellő, láblógató, here.

Az unokanővéremék szuterénjében lakom szívességi lakáshasználóként. Vagyis nem fizetek se rezsit, se lakbért. Mondhatni kegyelemkenyéren tengődöm. Bár ez nem tengődés, hisz jól megvagyok. Nem szenvedek hiányt semmiben. Az unokanővéremnek nincs gyereke, és nem is akar, viszont a férje elég magas beosztású köztisztviselő. Szóval gazdagok. Vagy azok azért talán nem, de mindenesetre jómódúak. Megengedhetik magunknak, hogy tartsanak egy csodabogarat a pincében. Amolyan érdekesség vagyok, akit néha megmutathatnak a barátaiknak akiket vendégül látnak, és aztán jól megbeszélhetnek velük. Tetszeleghetnek a jótét lélek, és az irgalmas szamaritánus szerepében. Nagyon jól áll nekik különben, és remekül is alakítják.

Néha megpróbálnak nekem állást szerezni a kapcsolataik révén, de én sose fogadom el. Nem érzem kompetensnek rájuk magamat. Azt mondogatom nekik, hogy hová jutna a világ, ha hozzám hasonló dilettánsok dolgoznának komoly, felelősségteljes munkakörökben. Ezt a nézetet ők nem is nagyon vonakodva, akceptálni tudják. Belátják, hogy sok igazság van abban, amit mondok.

Tőlem mindig mindenki azt akarta, csak annyit, *csak*, hogy találjam végre ki mihez akarok kezdeni magammal. De én nem tudom, és nem tudtam soha kitalálni mihez akarok kezdeni magammal. Próbáltam kitalálni, de nem ment. Izzasztó és kimerítő próbálkozások voltak. Az van, hogy egyszerűen nem olyan könnyű ilyesmit kitalálni. Nem is kitalálni kellene igazából, hanem felfedezni magamban a... valamit. A pilótát, az orvost, a péket, a könyvelőt, a manikűröst, vagy valakit. De én nem fedezek fel magamban semmit. A felfedezések veszélyes, és emberfeletti teljesítményt kívánóan nehéz kalandok.

Lehet, hogy öntudatlanul én talán nem is akarok kezdeni magammal semmit? Vagy nem is annyira öntudatlanul? Olyan nehéz önvizsgálatot tartani és belátni magunkról valamit, nem

igaz? Az biztos, hogy kedvem épp tényleg nincs semmihez. Most éppen. Meg mostanság is. Illetve úgy általában. De ettől nem érzem jobban magam.

Milyen jó lenne viszont, ha valaki vagy valami kezdene velem valamit, és akkor nem nekem kéne. Elkezdeni valamit, az olyan végtelenül nehéz. Ha már el van kezdve, akkor sokkal könnyebb folytatni. Azt hiszem. Én sosem voltam egy kezdeményező alkat. Félénk vagyok és gátlásos is. Igazi odúlakónak való. Ezért is lehet, hogy csak itt, a pincében érzem igazán jól és otthonosan magam.

Irigylem azokat, akik ösztönösen megtalálják a helyüket a világban. Akik szépen belenőttek a maguk felnőttiségébe. Akik csak úgy, zökkenők nélkül kezdtek bele a felnőtt élet élésébe. Számomra a felnőtté válás szörnyen kiábrándító és frusztráló. Aki felnőtt, attól azt várják, hogy azonnal kezdjen magával valamit. Sőt egy idő után már beérik azzal is, ha akármit kezd magával, csak kezdjen. Szerváljon. Mint valami hülye, futkározós labdajátékban. De ugyan kinek van ilyesmikhez energiája? Sosem értettem őket.

A felnőtt élet a szememben voltaképpen egy anti-labirintus. Egy egyenes folyosó, amibe beletalálni nehéz, de kitalálni belőle könnyű. Hát nem sugall a felnőtt szó végén az a múlt időre utaló hosszú mássalhangzó, mint két karó, kampó vagy kereszt, végletes, kilátástalan, menthetetlen befejezettséget? Nem? Nos nekem igen. Ezért lehet, hogy amíg a kortársaim felnőttek, addig én lenőttem. Le, ide a szuterénba.

Egyes jóakaróim azzal vádolnak, hogy nem akarok eléggé. Mert ha akarnék, akkor már kezdtem volna magammal valamit. Akkor már belefogtam volna valamibe. Mert minden lehetséges, csak akarni kell. Meg hogy az akarat mindenható, és bla, bla, bla. Badarság. Ilyen ostoba nézetekre én csak legyintek. Szóra sem érdemesek. Ha az akarat mindenható lenne, akkor mindenki mindenható akarna lenni, és csupa istenek népesítenék be a világot. Kész káosz lenne. Lehet, hogy van mindenható akarat, de biztos hogy csak kevés. És ahhoz sem